

ОСОБЛИВОСТІ МОТИВАЦІЇ ПРОФЕСІЙНОГО ВИБОРУ У СИСТЕМІ ОТРИМАННЯ ДРУГОЇ СПЕЦІАЛЬНОСТІ

Актуальність дослідження. Великі зміни в політичній, економічній та соціальній сферах, які відбуваються в Україні, спрямовані на становлення нової економічної системи, заснованої на ринкових відносинах. В періоди економічного спаду та масового безробіття у людей може не бути вибору, та їм, можливо, потрібно буде обрати таку професію, яка дозволить знайти роботу та забезпечить засобами до існування. Мотивація як головний фактор детермінації та регуляції активності особистості представляє виключний інтерес.

Орієнтація на певний вид діяльності та вибір професії набуває широкого значення, виступає в якості одної із сторін орієнтації соціальної – спрямованості індивіда на входження у певний соціальний клас, прошарок, соціальну групу суспільства.

Слід зазначити, що окремі аспекти досліджуваної проблеми вже були предметом уваги дослідників. Так, зокрема, питання становлення та розвитку особистості під час підготовки до професійної діяльності та безпосередньо в її процесі представлені в дослідженнях Б. Ананьєва, Г. Балла, О. Бондарчук, Н. Волянчук, Є. Клімова, Л. Карамушки, О. Киричука, Г. Ложкіна, В. Семиченко та інших науковців. Отже, професійна мотивація є характеристикою такого системоутворюючого фактору особистості як професійна спрямованість, що характеризує ступінь прояву прагнення до оволодіння професією та бажанням працювати за нею.

Мета дослідження – визначення особливостей мотиваційної сфери особистості у ситуації отримання другої освіти.

Результати теоретичного аналізу проблеми. Проблема мотивації вибору професії та професійної діяльності надзвичайно важлива. Як відомо, на продуктивність будь-якої діяльності значною мірою впливає характер мотивації. Внутрішня позитивна мотивація підвищує продуктивність діяльності, сприяє отриманню людиною задоволення, а негативна й зовнішня – знижують, і тоді діяльність сприймається як примус. Причому внутрішню позитивну мотивацію до навчання, самовдосконалення та професійного зростання саму по собі можна розглядати як професійно значущу якість.

Вибір професії – одне з найважливіших стратегічних рішень у житті людини і складна комплексна проблема. Це складний акт самовизначення – свідомого вибору суб'єктом життєвої позиції, яка стає вирішальним чинником у виборі способів розв'язання тих чи інших життєвих проблем.

Мотивація свідомого вибору професії – це система мотивів, спрямованих на реалізацію потреби в оволодінні певним видом професійної діяльності. Мотив – спонукальна причина дій і вчинків людини. Мотивація формується в людини в міру усвідомлення нею суспільної значимості обраної діяльності і правильної оцінки своїх індивідуальних нахилів і здібностей. Тому мотивацію вибору професії, як і будь-яке психічне явище, дуже важливо розглядати в розвитку, із врахуванням вікових змін. При цьому важливо не лише краще зрозуміти характер зміни мотивації, але й побачити, які її сторони на певному етапі розвитку потребують виховного впливу.

Вивчення мотивів вибору спеціальності для отримання другої вищої освіти буде проведено виходячи з того, що: мотив – це усвідомлені особистістю, властиві їй спонукання до певної поведінки або діяльності; мотивація – сукупність мотивів поведінки і дії, своєрідна внутрішня психологічна діяльність, що організує і планує, спрямована на задоволення потреби, відображає адекватні даній потребі і конкретній обстановці види діяльності і дій; мотиваційна сфера – важлива складова, ядро особистості, включає систему мотивів (мотивацію) в її певній побудові ієрархії, є ієрархізованою динамічною мотиваційною системою.

На вибір другої спеціальності, другої професії, впливає безліч факторів, а саме соціоекономічний статус, інтелект, спеціальні здібності, стать, професія батьків, сімейні традиції, хобі тощо.

Вивчаючи особливості мотивації професійного вибору ми провели дослідження серед студентів, які здобувають другу вищу освіту психолога. У дослідженні взяли участь 88 студентів ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» м. Київ, які навчаються за спеціальністю «Психологія» і отримують освітньо-професійну кваліфікацію «психолог, викладач вищого навчального закладу». Під час дослідження ми застосували ряд методик: «Діагностика мотиваційної структури особистості» (В. Мільман); «Вивчення мотивів вибору професії»; «Визначення актуальних мотивів діяльності» (Т. Данилова).

Отримані результати емпіричного дослідження свідчать, що більшість з опитаних студентів відзначаються високим рівнем професійної спрямованості. Для даної категорії майбутніх психологів провідними мотивами професійної діяльності є мотиви соціальної значущості праці, а для студентів із середнім рівнем професійної спрямованості – мотиви самоствердження у праці. У даному випадку ми спостерігаємо більшу кількість студентів в яких провідною є суспільно-гуманістична мотивація (допомагати іншим), і порівняно меншу кількість студентів із провідною егоцентричною мотивацією (піклування про себе) стосовно майбутньої професійної діяльності.

Домінування групи мотивів самоствердження у праці, що визначає орієнтацію на досягнення успіху в професійній діяльності, кар'єру, високі матеріальні блага свідчить про деяку егоцентричну спрямованість студентів щодо майбутньої професії, і не достатній рівень усвідомлення соціальної значущості праці.

Сприятливим є той факт, що студентів із низьким рівнем професійної спрямованості не виявлено, а отже, майбутні психологи достатньою мірою усвідомлюють значення обраної професії, прагнуть до оволодіння нею, що в подальшому сприятиме найбільш оптимальному становленню особисті фахівця.

Висновки. Отже, мотивація до професійної діяльності структурується складним динамічним співвідношенням спонукань різноманітних рівнів, при цьому в свідомості індивіда формується такий «образ суб'єкта» діяльності, який бажаний, але якого ще нема в наявності. Прагнення максимально ідентифікуватись з цим образом, при умові удосконалення власної індивідуальності та мотивацією максимального професіоналізму фахівця, є запорукою успіху майбутнього психолога.

Література:

1. Капосльоз Г.В. Особливості функціонування мотиваційної сфери особистості та управління мотивацією суб'єкта / Г.В. Капосльоз // Вісник Національного університету оборони України. Зб – к наук. праць.- К.: НУОУ, 2011.- вип. 1 (20)
2. Климов Е.А. Пути в профессионализм : Психологический взгляд : учебное пособие для вузов / Е.А.Климов. – М. : Флинта, 2003. – 320 с.
3. Семиченко В.А. Психологія особистості / В.А.Семиченко. – К. : Видавець Ешкє О.М., 2001. – 427 с.
4. Семиченко В.А. Проблемы мотивации поведения и деятельности человека. Модульный курс психологии. Модуль «Направленность» / В.А.Семиченко. – К. : Миллениум, 2004. – 521 с.